

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/7/2021
Identifikačné číslo spisu: 1115215334
Dátum vydania rozhodnutia: 14.04.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Holíč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1115215334.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holíča, v spore žalobcu E. E. E..A..O., so sídlom v E., L. XXX, IČO: XX XXX XXX, zastúpeného Mgr. Petrom Hargašom, advokátom, so sídlom v Bratislave, Košická 56, proti žalovanému Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Špitálska 4-6, IČO: 00 681 156, zastúpenému Martin Pavle, s. r. o., advokátska kancelária so sídlom v Bratislave, Pribinova 4, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Martin Pavle, o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 17C/112/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. februára 2020 sp. zn. 5Co/221/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 25. februára 2020 sp. zn. 5Co/221/2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 23. októbra 2018, č. k. 17C/112/2015-707 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal voči žalovanému určenia neplatnosti odstúpenia od zmluvy č. Q. zo dňa 20.08.2010 o poskytnutí nenávratného finančného príspevku (ďalej aj „NFP“), uzatvorenej podľa zákona č. 528/2008 Z. z. ako výsledok podanej žiadosti o poskytnutie NFP, a to listom žalovaného č. B.-XXXX zo dňa 25.02.2015.

1.1. V dôvodoch žaloby žalobca poukázal na skutočnosť, že došlo k realizovaniu schváleného projektu v zmysle zmluvy a pokynov žalovaného, keď následne po viac ako dvoch rokoch od ukončenia aktivít žalovaný od zmluvy odstúpil, pričom na to nemal dôvod.

1.2. Žalovaný počas konania vzniesol námietku nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení a podal vzájomnú žalobu o zaplatenie 121 855,51 eur s príslušenstvom (titulom zániku zmluvy o poskytnutí NFP), a taktiež návrh na vydanie zabezpečovacieho opatrenia. Konanie o vzájomnej žalobe súd uznesením z 21.januára 2017, č.k. 17C/112/2015-289 vylúčil na samostatné konanie, ktoré je vedené na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 17C/10/2017.

1.3. Súd sa stotožnil s námietkou žalovaného, že žalobca neosvedčil naliehavý právny záujem na určení neplatnosti odstúpenia od zmluvy o NFP (§ 137 písm. c) CSP) a z uvedeného dôvodu dospel k záveru o

neopodstatnenosti žaloby. V dôvodoch rozhodnutia poukázal na to, že žalovaný pri odstúpení od zmluvy postupoval v súlade s čl. 9 bod 2.4 písm. l) VZP v spojení s bodmi 6.5 a 6.6 Zmluvy o NFP. Preto odstúpením od zmluvy ju treba považovať za absolútne neplatný právny úkon s účinkami ex tunc (§ 48 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka). Ak si žalobca nebol vedomý porušenia zmluvných povinností, je zmluva o NFP naďalej platná, pričom otázka platnosti odstúpenia od zmluvy je otázkou prejudiciálnou (predbežnou), ktorú musí súd posúdiť v konaní o vrátenie NFP, ktoré je vedené pod. sp. zn. 17C/10/2017. Uviedol, že „výsledok tohto konania by neodstránil stav právnej neistoty, ale naopak, vyvolal by ďalší spor, ktorý je už v podstate na súde vedený pod sp. zn. 17C/10/2017, v ktorom ak sa preukáže, že odstúpenie žalovaného od zmluvy bolo v celom rozsahu neplatné, nevznikne žalobcovi povinnosť vrátiť NFP.“

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 25. februára 2020, sp. zn.5Co/221/2019 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že napadnuté rozhodnutie je vecne správne, so správnym skutkovým aj právnym záverom, preto sa v súlade s ustanovením § 387 ods. 2 CSP v celom rozsahu stotožnil s jeho náležitým odôvodnením (§ 220 ods. 2 CSP).

2.2. Na zdôraznenie správnosti záverov prvostupňového súdu odvolací súd poukázal na R 17/1972, podľa ktorého pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené, alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým. Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) i iná žaloba (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/1996, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 06. decembra 2012 sp. zn. 5 Cdo 31/2011).

2.3. S ohľadom na vyššie uvedené považoval právny záver súdu prvej inštancie za správny a doplnil, že pri uplatnení žaloby o určenie v zmysle § 137 písm. c/ CSP, je potrebné skúmať, či prípadným určením v zmysle žalobcovho petitu môže dôjsť k odstráneniu spornosti práva, a či len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie, pričom dospel k záveru, že by sa takouto žalobou neodstránil stav právnej neistoty a logicky by muselo nasledovať ďalšie súdne konanie, či vznikla žalobcovi povinnosť vrátiť žalovanému nenávratný finančný príspevok. Zhodne so súdom prvej inštancie poukázal na konanie sp. zn. 17C/10/2017, ktorého meritom je posúdenie otázky, či vznikla žalobcovi povinnosť vrátiť žalovanému nenávratný finančný príspevok, pričom otázka posúdenia platnosti odstúpenia od zmluvy sa bude posudzovať ako otázka prejudiciálna.

2.4. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, a to podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP žalobca namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje logické odôvodnenie a je tak arbitrárne. Poukázal v tejto súvislosti na nesprávny záver súdu, že by sa v prípade určenia neplatnosti odstúpenia od zmluvy žalovaným neodstránil stav právnej neistoty, nakoľko by žaloba na vrátenie NFP stratila zmysel a zanikol by domnelý nárok žalobcu (zrejme mal na mysli žalovaného). V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP žalobca uviedol, že súdy doteraz jednoznačne nevyriešili otázku naliehavého právneho záujmu v prípade určovacej žaloby. Žalobca navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu ho žiadal odmietnuť ako nedôvodné a uplatnil si náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a dôvodné, a preto rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

6. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť (a zároveň dôvodnosť) dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rozmeru, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne, ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

8. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba tiež uviesť, že podľa ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, zaoberať sa najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

9. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

10. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

11. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa teda odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

12. V preskúmvanej veci došlo podľa názoru dovolacieho súdu postupom a rozhodnutím odvolacieho súdu k naplneniu znakov vady podľa § 420 písm. f/ CSP. Táto vada spočíva v nedostatočnom, rozpornom až v nezrozumiteľnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu v podstatných otázkach, od zodpovedania ktorých záviselo správne rozhodnutie veci.

13. Súd prvej inštancie v konaní o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy, po podaní vzájomnej žaloby žalovaného na vrátenie plnenia v dôsledku odstúpenia od zmluvy, túto vzájomnú žalobu vylúčil na samostatné konanie a následne rozhodol o zamietnutí žaloby z dôvodu nedostatku právneho záujmu bez toho, aby sa predmetom sporu meritórne zaoberal. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že „výsledok tohto konania by neodstránil stav právnej neistoty, ale naopak, vyvolal by ďalší spor, ktorý je už v podstate na súde vedený pod sp. zn. 17C/10/2011 , v ktorom ak sa preukáže, že odstúpenie žalovaného od zmluvy bolo v celom rozsahu neplatné, nevznikne žalobcovi povinnosť vrátiť NFP.“

14. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí riadne neodôvodnil odpoveď na podstatnú otázku, prečo sa nemohol zaoberať určovacou žalobou v tomto konaní, ale ju mal súd riešiť ako otázku predbežnú v samostatnom konaní o vzájomnej žalobe na vrátenie plnenia (vylúčenej z tohto konania, ktoré doposiaľ nebolo právoplatne skončené). Svoje právne a skutkové závery vyslovil bez jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky skutkovo a právne relevantné otázky odvolateľa.

15. Odvolací súd sa nedostatočne vysporiadal s rozsiahlou a podrobnou odvolacou argumentáciou žalobcu, ktorou odôvodňoval prípustnosť ním podanej určovacej žaloby. Odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí (body 12 až 14) obmedzil len na všeobecné závery posudzovania otázky naliehavého právneho záujmu, a to bez toho, aby akokoľvek reagoval na konkrétne argumenty odvolateľa, ktorý poukazoval na to, že pri vyhodnotení všetkých relevantných okolností je daný jeho naliehavý právny záujem na požadovanom určení neplatnosti odstúpenia od zmluvy. Dovolateľ dôvodne poukazuje na absolútnu nelogickosť argumentácie odvolacieho súdu spočívajúcej v tom, že pokiaľ by súd rozhodol v zmysle žalobcovho petitu a určil neplatnosť odstúpenia žalovaného od zmluvy, nevyriešilo by sa úplne právne postavenie sporových strán (neodstránil by sa stav právnej neistoty) a logicky by muselo nasledovať ďalšie súdne konanie, či vznikla žalobcovi povinnosť vrátiť žalovanému nenávratný finančný príspevok. V skutočnosti je to presne naopak - ak by súd rozhodol o určení neplatnosti odstúpenia

žalovaného od zmluvy, znamenalo by to, že zmluvný vzťah medzi stranami trvá (samozrejme za podmienky, že nenastal iný dôvod pre jeho ukončenie) a nebol by žiaden právne relevantný dôvod, pre ktorý by malo nasledovať ďalšie súdne konanie, či vznikla žalobcovi povinnosť vrátiť žalovanému nenávratný finančný príspevok. Odvolací súd tiež nezdôvodnil, prečo takáto žaloba netvorí pevný základ pre právny vzťah strán sporu, pokiaľ odkázal na rozhodnutie uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40, ročník 1996.

16. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie sp.zn. 6 Cdo 392/2013 v obdobnej veci, v ktorom súd rovnako odkázal na rozhodnutie uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40, ročník 1996, zošit 4 (predmetom konania bola žaloba o určenie platnosti odstúpenia od zmluvy). K otázke naliehavého právneho záujmu súd vyslovil právny názor, podľa ktorého zásadne síce platí, že možnosť žaloby na plnenie spravidla vylučuje právny záujem na žalobe určovacej; tento predpoklad však nemožno chápať všeobecne. Ak žalobca môže preukázať, že má právny záujem na tom, aby rozhodnutím súdu bolo určené určité právo alebo právny pomer napriek tomu, že by mohol žalovať priamo na plnenie, nemožno mu určovaciu žalobu odoprieť. Za nedovolenú - pri možnosti žaloby na plnenie - možno považovať určovaciu žalobu len tam, kde by neslúžila potrebám praktického života, ale viedla by len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov. Ak sa určovacou žalobou vytvorí pevný právny základ pre právne vzťahy účastníkov a predíde sa tak prípadne ďalším sporom o plnenie alebo ak žalobou na plnenie nemožno riešiť celý obsah a dosah sporného právneho vzťahu alebo práva, treba pripustiť určovaciu žalobu aj napriek tomu, že je možná i žaloba na plnenie.

17. Pre úplnosť treba tiež dodať, že nesprávne posúdenie otázky naliehavého právneho záujmu v zmysle, že tento nie je daný, znamená vo svojich dôsledkoch odopretie súdnej ochrany a teda popretie samej podstaty základného práva na súdnu ochranu. Výplýva to zo skutočnosti, že súd rozhodne o žalobe bez skúmania jej podstaty (ÚS SR sp. zn. II. ÚS 137/2008). Súdny sú preto povinné venovať otázku naliehavého právneho záujmu ako nevyhnutného procesného predpokladu úspešnosti určovacej žaloby náležitú pozornosť a posúdiť ju zo všetkých do úvahy prichádzajúcich hľadísk.

18. Pri posudzovaní danosti naliehavého právneho záujmu je potrebné vychádzať z toho, že žaloba bola podaná na súde prvej inštancie dňa 04.06.2015, t.j. za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Podľa právnej úpravy platnej do 30. júna 2016 bolo podľa § 80 písm. c) OSP možné žalobou uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave (o rozvode, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie je, o určení rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásení za mŕtveho); b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva; c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

18.1. Novú právnu úpravu prípustnosti žalôb podľa § 137 v Civilnom sporovom poriadku (ďalej aj „CSP“) je potrebné v zmysle § 470 ods. 1 CSP aplikovať aj na konania začaté a neskončené pred dňom nadobudnutia účinnosti CSP, ak nie je v CSP uvedené inak (napr. v ust. § 470 ods. 2 CSP). Oproti pôvodnej právnej úprave v OSP rozlišuje žaloby na určenie práva (§ 137 písm. c/ CSP) a žaloby na určenie právnej skutočnosti (§ 137 písm. d/ CSP). U žalôb na určenie práva nová právna úprava zotrvala na preukázaní naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (s výnimkou, ak tento naliehavý záujem vyplýva z osobitného predpisu). U žalôb na určenie právnej skutočnosti podmienila nová právna úprava možnosť ich podania vtedy, ak požadované určenie právnej skutočnosti vyplýva z osobitného predpisu. Podľa novej právnej úpravy nie je možné žalovať neplatnosť právnych úkonov, ak to nevyplýva z osobitného predpisu. Táto právna úprava však nebola v čase podania žaloby účinná; súd musí úkony strán sporu (§ 470 ods. 2 CSP) posudzovať podľa účinkov a podmienok uvedených v OSP v znení účinnom v čase ich uskutočnenia. Bolo preto potrebné osvedčiť naliehavý právny záujem výlučne vo vzťahu k pôvodne predvídanému postupu v ust. § 80 písm. c/ OSP (rozhodnutia NS SR sp. zn. 6 Cdo 15/2017, sp. zn. 6 Cdo 30/2018, 4 Cdo 17/2019 a 5 Obo 12/2018). Súdna prax pozná rozhodovanie žalôb o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy (por. napr. 1 Cdo 208/2018, 6 Cdo 392/2013, 4 Cdo 111/2008, 4 Cdo 17/2019).

19. Dovolací súd podporne poukazuje aj na závery Najvyššieho súdu SR obsiahnuté v rozhodnutí sp.zn. 4 Cdo 35/2019. Súd v ňom argumentoval, že predmetom civilného procesu je procesný nárok, ktorý je

tvorený predmetom nároku (petitom) a základom nároku, ktorý tvoria právne významné skutočnosti, na ktorých sa zakladá žalobný návrh. Účelom civilného procesu je spory riešiť (rozhodovať ich) a prinášať spravodlivosť, a nie ich odmietat' (teda „nesúdiť“) cez rôzne arbitrárne procedurálne rituály. Sudca by sa vždy mal v prvom rade zaoberat' materiálным predmetom sporu, lebo len preto sa vec dostala na súd, aby sa rozhodlo o hmotnom práve. Aj Európsky súd pre ľudské práva zo zásady iura novit curia vyvodzuje, že táto zásada neslúži na odôvodnenie príčin brániacich mu zaoberat' sa meritom veci, ale oprávnenie prekvalifikovat' predloženú sťažnosť (návrh) tak, aby ju vecne preskúmal aj vtedy, ak by ho úzkoprsé a formalistické ponímanie sťažnosti malo priviesť k jej odmietnutiu z formálnych príčin pre nedostatky sťažnosti; označuje sa totiž za pána právnej charakteristiky faktov sporu, a preto môže sám od seba rozhodnúť tak, že meritórne preskúma sťažnosť sťažovateľa podľa čl. 8 dohovoru (Solomakhin c. Ukrajina z 15. marca 2012, sťažnosť č. 24429/03).

20. Všeobecný súd mal vychádzať zo Základných princípov CSP vyjadrených v čl. 2 a 3, a teda dbať najmä na to, aby ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov bola spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Tieto princípy nadviazali na doterajšiu úpravu OSP, v zmysle ktorých súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP účinného do 30. júna 2016). Občianske súdne konanie sa preto musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie (§ 3 OSP účinného do 30. júna 2016). Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný (neadekvátny) tlak na dopĺňanie náležitostí ich procesných úkonov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu (R 46/2000).

21. Postup súdu prvej inštancie, ktorý v konaní o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy, po podaní vzájomnej žaloby žalovaného na vrátenie plnenia v dôsledku odstúpenia od zmluvy, túto vzájomnú žalobu vylúčil na samostatné konanie (pričom v tomto konaní riadne nepokračuje a čaká na výsledok konania o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy) a následne rozhodol o zamietnutí žaloby o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy len z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu, teda bez toho, aby sa predmetom sporu meritórne zaoberal, nemožno považovať za súladný so Základnými princípmi CSP. Vzhľadom na to, že tento nedostatok nebol napravený ani v odvolacom konaní, bez logického odôvodnenia, rovnakou vadou trpí aj toto odvolacie konanie.

22. Uplatnený dovolací dôvod podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP dovolací súd považoval za dôvodný a vzhľadom k tomu sa ďalšími dovolacími dôvodmi nezaoberal.

23. Napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu preto zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v súlade s ustanovením § 449 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 450 CSP.

24. V ďalšom konaní bude úlohou odvolacieho súdu opätovne posúdiť dôvodnosť odvolania žalobcu a vo svojom rozhodnutí dať odpovede na všetky podstatné odvolacie námietky.

25. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania bude rozhodnuté odvolacím súdom v novom rozhodnutí vo veci samej v súlade s ustanovením § 453 ods. 1, 3 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP.

26. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.